



Štandardný Eurobarometer 82

**VEREJNÁ MIENKA V EURÓPSKEJ ÚNII
Jeseň 2014**

NÁRODNÁ SPRÁVA SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Tento výskum bol objednaný a koordinovaný Generálnym riaditeľstvom Európskej komisie pre komunikáciu.

Táto správa bola vypracovaná pre Zastúpenie Európskej komisie v Slovenskej republike.

Tento dokument nereprezentuje stanovisko Európskej komisie.
Interpretácie a názory obsiahnuté v tejto správe reprezentujú výlučne pohľad autora.

Štandardný Eurobarometer 82 / Jeseň 2014 – TNS Opinion & Social

Obsah

I. Úvod	1
II. Postoje k Európskej únii	2
1. Miera celkovej podpory EÚ	2
2. Postoje k jednotlivým iniciatívam EÚ	3
3. Dôvera k inštitúciám EÚ	4
4. Zdroje informácií o EÚ, postoje k médiám	5
III. Spokojnosť so súčasnou situáciou a vyhliadky do budúcnosti ..	5
IV. Riešenie finančnej krízy očami občanov	7
Záver	8

I. Úvod

Prieskum verejnej mienky Eurobarometer sa v členských krajinách Európskej únie organizuje od roku 1973. Dvakrát ročne sa realizuje tzv. štandardný Eurobarometer, ktorý sa týka širokého spektra otázok súvisiacich s európskou integráciou, domácou politikou, no analyzuje názory Európanov aj na iné, nepolitické témy. Okrem neho sa realizujú aj špeciálne Eurobarometre, venujúce sa špecifickým témam a tzv. Flash Eurobarometre, ktoré sa venujú vysoko aktuálnym témam európskeho integračného procesu. Jesenný prieskum Štandardného Eurobarometra je označená číslom 82 a je dvadsiaty v poradí od vstupu Slovenska do Európskej únie.

Odpovede respondentov na otázky v prieskume Eurobarometer č. 82 mohli byť ovplyvnené predovšetkým voľbami do Európskeho parlamentu, ktoré sa na Slovensku konali 24. mája 2014. Postoje respondentov mohli byť čiastočne ovplyvnené aj doznievajúcou dlhovou krízou v Eurozóne. Zber dát v rámci dvadsiatich ôsmich členských krajín Európskej únie, šiestich kandidátskych krajín (Albánsko, Čierna Hora, Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko, Srbsko, Island a Turecko) a v Tureckej komunite na Cypre sa realizoval v období od 8. do 17. novembra 2014. Zabezpečovalo ho konzorcium TNS Opinion & Social pozostávajúce z firiem TNS plc a TNS opinion. Prieskum sa realizoval na reprezentatívnych vzorkách obyvateľov starších ako 15 rokov. Na Slovensku prieskum uskutočnila spoločnosť TNS Slovakia na reprezentatívnej vzorke 1 000 respondentov.

Hlavnou témou tejto správy sú postoje občanov SR k EÚ. Analyzujeme mieru podpory EÚ, ako vnímajú občania jednotlivé iniciatívy a inštitúcie EÚ, odkiaľ získavajú informácie o EÚ a v akej miere dôverujú jednotlivým médiám. Druhý tematický blok sa venuje miere spokojnosti so súčasnou situáciou a vyhliadkami do budúcnosti. Posledná tematická časť správy analyzuje vnímanie jednotlivých krokov a plánov na riešenie finančnej krízy. Každá tematická časť obsahuje porovnanie s predchádzajúcim prieskumom EB, porovnanie postojov na Slovensku voči priemeru EÚ28 a porovnania na základe rozdelenia podľa veku, vzdelania, pohlavia a iných triedení.

V texte a grafoch sú použité nasledujúce skratky:

SR Slovenská republika

EÚ Európska únia

EÚ28 označuje skupinu 28 krajín, ktoré boli v čase realizácie prieskumu členskými krajinami Európskej únie

EK Európska komisia

EB82 Eurobarometer 82

EP Európsky parlament

ECB Európska centrálna banka

NRSR Národná rada Slovenskej republiky

II. Postoje k Európskej únii

Postoje občanov budeme v tejto správe analyzovať na troch úrovniach: všeobecný postoj k EÚ, podpora jednotlivých iniciatív a existujúcich politík EÚ a postoje k jednotlivým inštitúciám EÚ. Takáto analýza umožní dôkladné preskúmanie postojov Slovákov od najvšeobecnejšej úrovne – celková miera podpory EÚ, až po ich postoje k európskym inštitúciám a špecifickým iniciatívam.

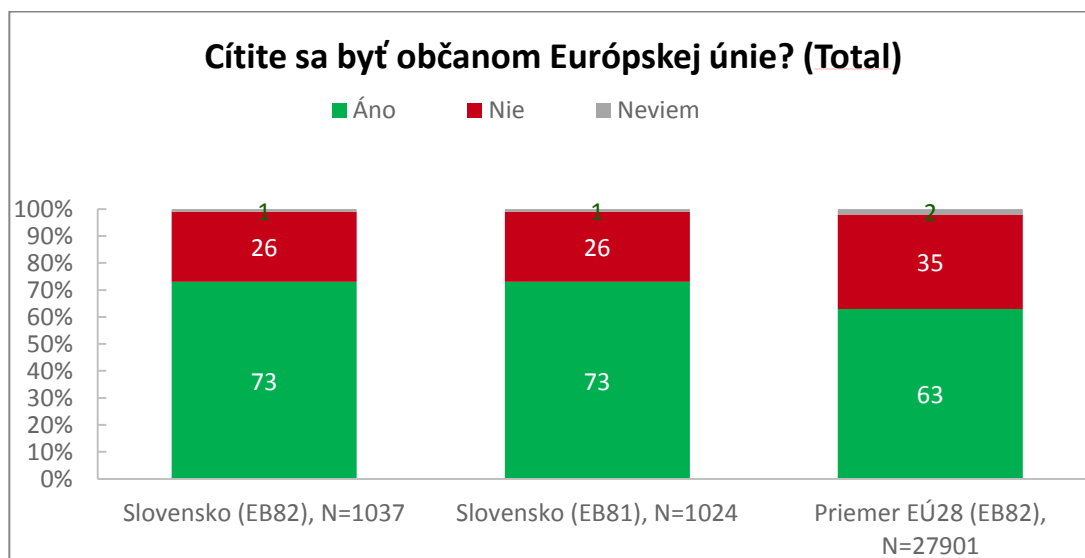
1. Miera celkovej podpory EÚ

Jedna zo základných otázok, ktorá zachytáva všeobecný postoj k EÚ skúma, či respondenti majú pozitívny alebo negatívny dojem z EÚ. 39% Slovákov má pozitívny dojem z EÚ. V porovnaní s predchádzajúcim prieskumom (EB 81) je to nárast o 9 percentuálnych bodov. Miera pozitívneho dojmu z EÚ presne korešponduje s priemerom EÚ28. Iba necelá pätina (19%) respondentov vyjadrila celkový negatívny dojem z EÚ, je to pokles o 6 percentuálnych bodov oproti predchádzajúcemu prieskumu. Najväčšia časť občanov SR (42%) má neutrálny dojem z EÚ.

Pri hlbšom pohľade na jednotlivé skupiny respondentov je možné identifikovať niekoľko trendov. Respondenti s vyšším vzdelaním majú pozitívnejší dojem z EÚ, ako respondenti s nižším vzdelaním – až 49% Slovákov, ktorí ukončili vzdelanie po dvadsiatom roku života, má pozitívny dojem z EÚ, kým tí, ktorí ukončili vzdelanie vo veku 16-19 rokov majú pozitívny dojem z EÚ v 35% prípadov. Veľké rozdiely existujú aj medzi jednotlivými socio-profesnými skupinami občanov. Najpozitívnejší dojem z EÚ majú študenti, až 59% študentov má pozitívny dojem z EÚ. Podobne pozitívny dojem majú aj respondenti na manažérskych pozíciách (56%) a samostatne zárobkovo činné osoby (50%). Na druhej strane pozitívny dojem v najnižšej miere je charakteristický pre dôchodcov (28%) a pre nezamestnaných (22%). Prieskum EB analyzuje aj objektívne znalosti respondentov o EÚ. Práve rozdiely v úrovni objektívnej znalosti sú jedným z najsilnejších faktorov, od ktorých sa odvíja dojem respondentov z EÚ. Respondenti zaradení do kategórie s dobrou objektívnou znalosťou v 48% prípadov majú pozitívny dojem z EÚ, respondenti s priemernou znalosťou v 31% a respondenti so zlou znalosťou iba v 19% prípadov majú pozitívny dojem z EÚ. Tento výsledok naznačuje silnú súvislosť medzi mierou informovanosti o EÚ a všeobecným dojomom z EÚ.

Druhá otázka indikujúca všeobecný postoj k EÚ skúma, či sa respondent cíti byť občanom EÚ. Aj v prípade tejto otázky sa Slováci cítia byť vo vyššej miere občanmi EÚ, ako priemer EÚ28. Na Slovensku 73% respondentov odpovedalo, že sa cítia byť občanmi EÚ, kým priemer EÚ28 je 63%. 26% Slovákov odpovedalo, že sa necítia byť občanom EÚ, čo je menej ako priemer EÚ28 (35%). V porovnaní s predchádzajúcim prieskumom EB v tejto otázke nenastali žiadne posuny. Teda aj v prípade tejto otázky je postoj Slovákov k EÚ pozitívnejší ako priemer EÚ28 (Graf č.1).

Graf č. 1



Podobne ako v prípade predchádzajúcej otázky, vzdelanie jednotlivca je dôležitým faktorom, ovplyvňujúcim to, či sa respondent cíti byť občanom EÚ. Respondenti, ktorí ukončili vzdelanie po dvadsiatom roku života, sa cítia byť občanom EÚ v 83% prípadov. V nižšom pomere sa cítia byť občanom EÚ tí respondenti, ktorí ukončili vzdelanie vo veku 16-19 (69%) a v najnižšej miere sa cítia byť občanmi EÚ respondenti, ktorí ukončili vzdelávanie do veku 15 a menej rokov (55%). Ešte väčšie rozdiely existujú medzi jednotlivcami s rozdielnymi znalosťami o EÚ. 83% Slovákov, ktorí majú dobré znalosti o EÚ sa cítia byť občanom EÚ. Tí, ktorí majú priemerné znalosti v 66% odpovedali, že sa cítia byť občanom EÚ a ľudia so zlou znalosťou odpovedali pozitívne iba v 38% prípadov.

Posledná otázka, ktorá indikuje všeobecný postoj k EÚ zisťuje, či sa respondent cíti byť spätý s EÚ. Aj v prípade tejto otázky sa Slováci cítia byť spätí s EÚ vo vyššej miere, ako priemer EÚ. V prípade Slovenska, 54% respondentov uviedlo, že sa cítia byť spätí s EÚ a 45% odpovedalo negatívne. Voči poslednému prieskumu EB na Slovensku nastal mierny nárast podielu, tých, ktorí sa cítia byť spätí s EÚ – z 51% na 54%. V prípade tejto otázky existujú veľké rozdiely nielen medzi skupinami občanov v rozdelení podľa vzdelania, či znalostí o EÚ, ale aj medzi jednotlivými vekovými kategóriami. Ľudia s vyšším vzdelaním sa cítia byť spätí vo vyššej miere, ako ľudia s nižším vzdelaním. 64% respondentov, ktorí študovali do veku 20 a viac rokov, sa cítia byť spätí s EÚ. Respondenti, ktorí študovali do veku 16-19 rokov sa cítia byť spätí s EÚ v 49% prípadov. Najmenej sa cítia byť spätí, respondenti, ktorí študovali do veku 15 a menej rokov – 34%. V prípade objektívnych znalostí o EÚ, najviac spätí sú ľudia s najlepšimi znalosťami (63%), spätí v nižšej miere sú ľudia s priemernými znalosťami (45%) a najmenej spätí sú jednotlivci s najslabšími objektívnymi znalosťami (28%). V prípade veku, mladší (15-24: 67%) sa cítia viac spätí s EÚ, ako starší respondenti (55+:46%). Zaujímavé je aj to, že cítiť spätosť s EÚ a s vlastným štátom sa nevylučujú. Tí respondenti, ktorí deklarovali, že sa cítia byť spätí so Slovenskom väčšinou (55%) taktiež deklarovali, že sa cítia byť spätí s EÚ. Znamená to, že silná národná identita, nemusí znamenať negatívny postoj k EÚ.

Vo všeobecnosti je možné vyhlásiť, že celková podpora EÚ na Slovensku od predchádzajúceho prieskumu EB narástla a je silnejšia ako priemer EÚ.

2. Postoje k jednotlivým iniciatívam EÚ

Druhá dimenzia postojov, ktorú v tejto správe skúmame sa sústreďí na špecifickejšie postoje k najdôležitejším iniciatívam, alebo už existujúcim oblastiam pôsobenia EÚ.

Spoločná mena Euro a hospodárska a menová únia sú jedným z najdôležitejších výsledkov európskej integrácie. Napriek tomu, že v posledných rokoch ako Euro, tak hospodárska a menová únia boli kritizované veľmi často z mnohých strán, predovšetkým v súvislosti s dlhovou krízou v niektorých členských štátoch EÚ, Slováci naďalej vyjadrujú silnú podporu tejto oblasti. Až 79% respondentov je za hospodársku a menovú úniu so spoločnou menou, v porovnaní s predchádzajúcim prieskumom EB je to nárast o 5 percentuálnych bodov. Priemer EÚ28 je na úrovni 56%. Na prvý pohľad je teda zrejmé, že Slováci podporujú Euro v oveľa vyššej miere ako priemer EÚ. Proti tejto politike je 17% respondentov.

Respondenti s vyšším vzdelaním podporujú Euro a hospodársku a menovú vo vyššej miere, ako ľudia s nižším vzdelaním (do veku 20+: 86%, 16-19 rokov: 77%, do 15 rokov: 61%). Zaujímavé je, že medzi jednotlivými skupinami respondentov podľa ľavo-pravého sebazaradenia respondentov, nie je veľký rozdiel v miere podpory Eura a hospodárskej a menovej únie. Respondenti, ktorí sa zaradili do kategórie ľavica, podporujú túto oblasť v 81% prípadov, tí, ktorí sa zaradili do stredu v 81% prípadov, a tí, ktorí sa zaradili do pravice v 85% prípadov.

Podpora spoločnej zahraničnej politiky na Slovensku je na podobne silnej úrovni, až 74% Slovákov je za túto politiku, 21% je proti a 5% nevedelo odpovedať. Oproti predchádzajúcemu prieskumu EB podpora vzrástla o 6 percentuálnych bodov, priemer EÚ28 je 66%.

Najväčšie rozdiely v prípade podpory pre spoločnú zahraničnú politiku sú medzi jednotlivými vekovými kategóriami. Túto oblasť v najvyššej miere podporujú jednotlivci patriaci do vekovej kategórie 15-24 rokov, v tejto kategórii je na úrovni 82%. Respondenti patriaci do vekovej kategórie 55+ podporujú túto politiku v 69% prípadov. Aj napriek tomu, že podpora spoločnej zahraničnej politiky je u starších respondentov slabšia, ako u mladších, ich úroveň podpory je vysoká.

Najsilnejšiu podporu medzi Slovákmi má spoločná obranná a bezpečnostná politika spomedzi skúmaných iniciatív a politík. Až 82% respondentov podporuje túto iniciatívu. V porovnaní s predchádzajúcim prieskumom je to nárast o 5 percentuálnych bodov a v porovnaní s priemerom EÚ28 je podpora silnejšia o 6 percentuálnych bodov. Respondenti s lepšími objektívnymi znalosťami o EÚ podporujú túto politiku vo vyššej miere, ako jednotlivci so slabšími znalosťami: dobré znalosti: 86%, zlé znalosti: 47%. Vďaka tomu, že celková podpora tejto politiky je na veľmi vysokej úrovni, nie sú významné rozdiely medzi ostatnými sledovanými sociodemografickými skupinami.

Citeľne menšiu podporu má oblasť ďalšieho rozširovania EÚ. Rozšírenie EÚ o ďalšie krajiny podporuje 50% respondentov, čo voči predchádzajúcemu prieskumu je prakticky rovnaký výsledok, no v porovnaní s priemerom EÚ28 je podpora rozšírenia na Slovensku silnejšia o 11 percentuálnych bodov. V prípade názoru na rozšírenie EÚ existujú medzi jednotlivými skupinami respondentov veľké rozdiely v miere podpory. Mladšie vekové kategórie podporujú rozširovanie EÚ vo vyššej miere, ako staršie vekové kategórie. Respondenti vo vekovej kategórii 15-24 podporujú rozšírenie v 61% prípadov, vo vekovej kategórii 25-39 vo 53% prípadov, veková kategória 40-54 rokov v 45% prípadov a veková kategória 55+ v 46% prípadov. V prípade vzdelania, 56% ľudí s vyšším vzdelaním podporujú rozšírenie EÚ, kým respondenti s nižším vzdelaním podporujú rozširovanie iba v 38% prípadov. Objektívne znalosti o EÚ sú taktiež dôležitým faktorom, ktoré vplyvajú na postoje k rozširovaniu EÚ. 53% respondentov s dobrými znalosťami podporuje rozširovanie EÚ. Na druhej strane, jednotlivci so zlými vedomosťami podporujú rozširovanie iba v 29% prípadov. Pomerne veľké rozdiely je možné identifikovať aj medzi respondentmi, ktorí seba zaraďujú do ľavice (43% podporuje rozšírenie) a tými, ktorí seba zaraďujú do pravice (56%).

Na základe analýzy postojov Slovákov k týmto štyrom oblastiam je možné konštatovať, že podobne, ako v prípade všeobecného postoja, vnímanie európskych iniciatív a politík je skôr pozitívne, v každom prípade pozitívnejšie, ako priemer EÚ28.

3. Dôvera k inštitúciám EÚ

Posledná dimenzia postojov zachytáva mieru dôvery respondentov k jednotlivým najdôležitejším inštitúciám EÚ, pričom dôveru porovnávame aj s dôverou k slovenským inštitúciám.

Jedinej priamo volenej inštitúcii EÚ, Európskemu parlamentu dôveruje 50% Slovákov, 41% nedôveruje a 9% nevedelo odpovedať. Oproti predchádzajúcemu prieskumu EB nastal výrazný pozitívny posun v miere dôvery o 13 percentuálnych bodov. Pozitívny dopad mali zrejme práve májové voľby do EP a informačná kampaň, ktorá im predchádzala. Slováci Európskemu parlamentu dôverujú viac ako priemer EÚ28 (o 8 percentuálnych bodov). Pri porovnaní s Národnou radou SR je zrejme, že občania Slovenska dôverujú Európskemu parlamentu v oveľa vyššej miere ako NR SR. NR SR dôveruje 26% respondentov, čo aj napriek pomerne nízkej miere dôvery je voči predchádzajúcemu prieskumu EB silnejšia úroveň dôvery (o 7 percentuálnych bodov). Dôvera NR SR je pod priemernou úrovňou dôvery národným parlamentom v EÚ28 (30%).

Dôvera Európskej komisii sa blíži dôvere Európskemu parlamentu. Európskej komisii dôveruje takmer polovica respondentov (47%). Podobne ako v prípade Európskeho parlamentu, dôvera narástla o 9 percentuálnych bodov. Dôvera Slovákov k EK je silnejšia aj ako priemer EÚ28, taktiež o 9 percentuálnych bodov. Ak porovnáme EK s vládou SR, – podobne ako v prípade parlamentu – vláde SR dôveruje štvrtina respondentov (27%). V porovnaní s priemerom EÚ28 je to slabšia miera dôvery (o 2 percentuálne body).

V aktuálnom jesennom prieskume EB pozitívny výsledok dosiahla aj Európska centrálna banka. ECB dôveruje presná polovica opýtaných, v porovnaní s predchádzajúcim prieskumom EB je to nárast o 11 percentuálnych bodov. Priemerne v EÚ28 ECB dôveruje 34% respondentov, teda aj v prípade tejto inštitúcie dôvera Slovákov je silnejšia ako európsky priemer.

Pri celkovom pohľade je zrejmé, že dôvera k inštitúciám EÚ v druhej polovici roka 2014 je silnejšia ako v predchádzajúcich obdobiach. Dôvodom posilnenia dôvery je pravdepodobne častejšie mediálne pokrytie týchto inštitúcií, napríklad v súvislosti s informačnou kampaňou pri príležitosti 10. výročia vstupu SR do EÚ a s voľbami do EP. K posilneniu dôvery mohlo prispieť aj vnímanie postupného odznievania ekonomickej krízy v EÚ.

4. Zdroje informácií o EÚ, postoje k médiám

Všetky tri analyzované dimenzie postojov k EÚ naznačujú, že znalosti o EÚ hrajú dôležitú úlohu pri formovaní postojov. Z tohto dôvodu je dôležité skúmať, z ktorých médií získavajú občania SR informácie o EÚ, ako vnímajú objektivitu získaných informácií a v akej miere dôverujú jednotlivým médiám.

Najčastejšie respondenti uviedli ako prvé médium televíziu, ako hlavný zdroj informácií o politických záležitostiach EÚ – 84%. Rádio považuje za najdôležitejší zdroj informácií o EÚ 54%. 37% respondentov považuje tlač za najdôležitejší zdroj informácií, v 35% prípadov ako najdôležitejší zdroj informácií respondenti uviedli webové stránky. Štruktúra zdrojov informácií o EÚ je veľmi podobná ako štruktúra zdrojov o národných politických záležitostiach. Hlavným zdrojom Slovákov o domácich politických záležitostiach je televízia (85%), na druhom mieste je rádio (57%). Webové stránky a tlač je na rovnakej úrovni: 38% respondentov. V porovnaní s priemerom EÚ28% výsledky sú podobné, s jedným rozdielom: rádio je na Slovensku označované za zdroj informácií vo väčšej miere ako priemer EÚ. V priemere EÚ28 je rozhlas menej dôležitým zdrojom informácií ako tlač.

Poradie hodnotenia jednotlivých médií z pohľadu objektivity je iné ako dôležitosť jednotlivých médií. Za najobjektívnejšie médium Slováci považujú rádio. 65% respondentov uvidelo, že rádiá informujú o EÚ objektívne, 21% uviedlo, že informujú príliš pozitívne a 4% uviedli, že informujú príliš negatívne. Druhým najobjektívnejším médiom je televízia, 62% respondentov považuje televíziu za objektívne médium. Štvrtina respondentov uviedla, že televízie informujú o EÚ príliš pozitívne a 5% respondentov si myslí, že televízie informujú príliš negatívne. Tlač považuje 58% respondentov za objektívnu a o webových stránkach presná polovica respondentov uviedla, že informujú objektívne o EÚ.

Slováci vyjadrili dôveru jednotlivým médiám v podobnom poradí ako v prípade objektivity. Respondenti na Slovensku najviac dôverujú rádiám – 66%. Na druhej priečke sú televízie, dôveruje im 59% respondentov. Tlači dôveruje 53% respondentov, čo je voči priemeru EÚ28 vyššia dôvera o 10 percentuálnych bodov. Internetu dôveruje najmenej respondentov – 47%, no aj táto miera dôvery je silnejšia priemer EÚ28 (o 11 percentuálnych bodov).

III. Spokojnosť so súčasnou situáciou a vyhliadky do budúcnosti

V tretej časti tejto správy sa budeme zaoberať spokojnosťou Slovákov s viacerými oblasťami: vlastný život, stav hospodárstva, stav zamestnanosti, finančná situácia domácnosti. V prípade každej oblasti uvádzame aj očakávania do budúcnosti. Ďalej analyzujeme spokojnosť s demokraciou na Slovensku a v EÚ.

68% respondentov je v súčasnosti spokojných so životom, ktorý vedú, voči predchádzajúcemu prieskumu EB je to pokles o 4 percentuálne body. Slováci sú menej spokojní so svojim životom ako priemer EÚ28 (79%). Najspokojnejší sú ľudia v Bratislavskom kraji, 80% respondentov uviedlo, že sú spokojní so svojim životom. Najmenej spokojní sú respondenti zo západného Slovenska (bez Bratislavského kraja) – 64%. Na strednom Slovensku je 66% respondentov spokojných so svojim životom a na východnom Slovensku je miera spokojnosti na úrovni 71%. Nadpolovičná väčšina respondentov si myslí, že ich život sa v nasledujúcich 12 mesiacoch nezmení k lepšiemu, ani k horšiemu (61%). 23% Slovákov očakáva, že sa im život zmení k lepšiemu a 10% si myslí, že sa zmení k horšiemu.

Situáciu v slovenskom hospodárstve hodnotia respondenti negatívne. Iba 13% respondentov považuje stav slovenskej ekonomiky za dobrý, 85% stav považuje za zlý. V porovnaní s predchádzajúcim prieskumom nenastali žiadne zmeny. V porovnaní s priemerom EÚ28 (dobrý stav: 34%, zlý stav: 63%), Slováci vnímajú stav slovenského hospodárstva horšie ako respondenti z ostatných členských štátov, ktorí hodnotili vlastné ekonomiky. Ani očakávania respondentov na ďalších 12 mesiacov nie sú optimistické v súvislosti so slovenskou ekonomikou. Takmer polovica respondentov (49%) si myslí, že situácia v národnej ekonomike zostane rovnaká. Optimistické vyhliadky má 20% respondentov a 27% respondentov si myslí, že situácia bude horšia.

Slovenskí respondenti hodnotia ekonomiku EÚ pozitívnejšie ako národné hospodárstvo. 37% respondentov označilo stav ekonomiky EÚ za dobrý a 57% za zlý. Voči predchádzajúcemu prieskumu pozitívne hodnotenie mierne vzrástlo – o 4 percentuálne body. V porovnaní s priemerom EÚ, Slováci hodnotia stav hospodárstva EÚ pozitívnejšie. Dobre hodnotí stav hospodárstva EÚ 30% respondentov, 59% respondentov si myslí, že situácia v hospodárstve EÚ je zlá. V súvislosti s očakávaniami na najbližších 12 mesiacov, 52% Slovákov si myslí, že situácia v ekonomike EÚ zostane rovnaká. 20% si myslí, že situácia bude lepšia a 19% si myslí, že situácia sa zhorší.

Hodnotenie situácie v zamestnanosti na Slovensku je ešte horšie ako hodnotenie národného hospodárstva. Iba 6% respondentom si myslí, že situácia v zamestnanosti na Slovensku je dobrá, oproti tomu až 93% si myslí, že situácia je zlá, tieto hodnoty sú na úrovni predchádzajúceho prieskumu EB. Priemer EÚ28 v prípade tejto oblasti je vysoko nad hodnotením respondentov zo Slovenska. 24% respondentov si myslí, že situácia v ich štáte v prípade zamestnanosti je dobrá a 73% si myslí, že je zlá. Optimistické nie sú ani vyhliadky Slovákov do budúcnosti. 47% respondentov si myslí, že situácia v oblasti zamestnanosti sa v najbližších 12 mesiacoch nezmení. 18% Slovákov je presvedčených, že situácia sa zmení k lepšiemu. Takmer tretina (30%) respondentov si myslí, že situácia v zamestnanosti sa v budúcom roku zhorší.

Vlastnú situáciu v zamestnaní hodnotia Slováci oveľa pozitívnejšie ako celkovú situáciu zamestnanosti. Takmer polovica respondentov (49%) hodnotí svoju vlastnú situáciu v zamestnaní dobre, 28% ju považuje za zlú a 23% sa k otázke nevedelo vyjadriť. Hodnotenie vlastnej situácie v zamestnaní sa oproti predchádzajúcemu prieskumu nezmenilo a je mierne pod priemerom EÚ28. Priemerne v EÚ28 56% respondentov považuje svoju situáciu v zamestnaní za dobrú, 26% za zlú a 18% sa nevedelo vyjadriť. Očakávania do budúcnosti v súvislosti s vlastnou situáciou v zamestnaní sú na Slovensku neutrálne – 59% respondentov si myslí, že sa ich situácia nezmení. 15% respondentov uviedlo, že očakávajú, že sa ich osobná situácia v zamestnaní zlepší, 9% uviedlo, že sa zhorší a 17% nevedelo odpovedať.

Finančnú situáciu vlastnej domácnosti nadpolovičná väčšina respondentov (52%) hodnotí ako dobrú, oproti predchádzajúcemu prieskumu je to pokles o 3 percentuálne body. Respondenti priemerne v EÚ28 hodnotia finančnú situáciu svojej domácnosti pozitívnejšie – 65% ju považuje za dobrú a 32% za zlú. Očakávania o finančnej situácii v najbližších dvanástich mesiacoch sú skôr neutrálne, 61% respondentov si myslí, že sa finančná situácia ich domácnosti nezmení. 21% respondentov si myslí, že ich domácnosť na tom bude finančne lepšie a 15% si myslí, že na tom budú horšie.

Spokojnosť s demokraciou na Slovensku je v posledných dvoch prieskumoch EB na nízkej úrovni. Spokojnosť s demokraciou na Slovensku vyjadrilo iba 27% respondentov, 71% je nespokojných. V porovnaní s predchádzajúcim prieskumom je to mierne zlepšenie (25%-spokojní, 73%-nespokojní), no podiel spokojných je stále nízky, ak si porovnáme výsledky s priemerom EÚ28, kde 50% respondentov vyjadrilo spokojnosť s demokraciou vo vlastnom štáte a 48% respondentov je nespokojných. Slováci sú spokojnejší s demokraciou na úrovni EÚ. V prípade demokracie v EÚ, 41% respondentov vyjadrilo spokojnosť s demokraciou a 47% vyjadrilo nespokojnosť. Tento výsledok je takmer rovnaký, ako v predchádzajúcom prieskume a taktiež je blízko európskemu priemeru.

IV. Riešenie finančnej krízy očami občanov

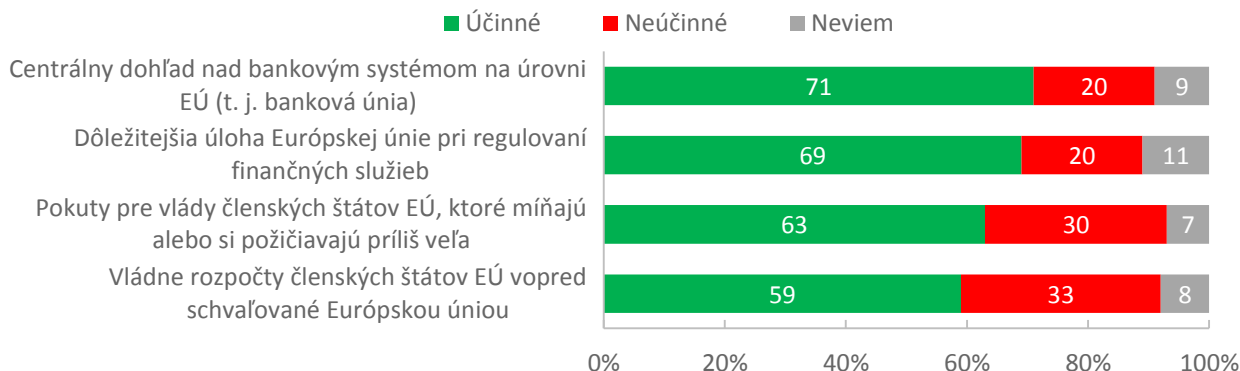
Podľa väčšiny Slovákov (53%) hospodárska kríza už dosiahla svoj vrchol v súvislosti s vplyvom na pracovný trh, no pomerne veľká časť si myslí, že najhoršie ešte má len prísť (39%). Eurobarometer skúma názory respondentov na jednotlivé možné riešenia hospodárskej a finančnej krízy.

V prvej skupine otázok respondenti hodnotili všeobecnejšie opatrenie, ktoré nie sú priamo zamerané iba na hospodárstvo. Hodnotili v akej miere je podľa nich dôležité: zvýšiť podporu výskumu a vývoja, zvýšiť kvalitu a prítťaživosť systému vzdelávania v EÚ, rozvíjať elektronickú ekonomiku posilnením vysokorychlostného pripojenia na internet v rámci EÚ, podporovať ekonomiku, v ktorej sa bude používať menej prírodných zdrojov a bude sa vypúšťať menej skleníkových plynov, pomôcť priemyselnej báze EÚ zvýšiť svoju konkurencieschopnosť podporovaním podnikania a rozvíjaním nových zručností, zmodernizovať trh práce s cieľom zvýšiť úroveň zamestnanosti, pomáhať chudobným a vylúčeným zo spoločnosti a umožniť im aktívnu úlohu v spoločnosti. Najväčšia časť respondentov za najdôležitejšie považuje zmodernizovať trh práce, až 92% Slovákov považuje toto opatrenie za dôležité. Podobne vysoká miera dôležitosti tohto opatrenia bola nameraná aj v predchádzajúcom prieskume EB. Respondenti približne rovnako vnímajú dôležitosť pomoci priemyselnej báze EÚ (84% respondentov považuje toto opatrenie za dôležité), podporovanie ekonomiky, v ktorej sa bude používať menej prírodných zdrojov a bude sa vypúšťať menej skleníkových plynov (83% respondentov považuje toto opatrenie za dôležité) a pomáhať chudobným a vylúčeným zo spoločnosti (81% respondentov považuje toto opatrenie za dôležité). Ďalšie dve opatrenia, ktoré majú sú podporované podobne sú: zvýšenie kvality a prítťaživosti systému vzdelávania v EÚ (77%), zvýšenie podpory výskumu a vývoja (75%). Najmenej podporovaným opatrením je rozvíjanie elektronickej ekonomiky posilnením vysokorychlostného pripojenia v rámci EÚ – 65% respondentov podporuje toto opatrenie. Poradie podporovaných opatrení na úrovni priemeru EÚ28 sa čiastočne líši od poradia opatrení, ktoré podporujú občania SR. Respondenti v priemere EÚ28 v najvyššej miere podporujú pomoc chudobným a vylúčeným zo spoločnosti (82%). Podobne podporované je modernizovanie trhu práce (81%). Najmenej podporovaným opatrením na úrovni EÚ28 je taktiež rozvoj elektronickej ekonomiky (57%).

Druhá skupina otázok, ktorá bola zameraná na možné opatrenia na riešenie finančnej a hospodárskej krízy sa venovala špecifickejšie finančným a makroekonomickým opatreniam, respondenti sa vyjadrovali, či dané opatrenie považujú za efektívne (Graf č.2). Za najefektívnejšie opatrenie na riešenie súčasnej finančnej krízy Slováci považujú centrálny dohľad nad bankovým systémom na úrovni EÚ (bankovú úniu). 71% respondentov považuje toto opatrenie za efektívne riešenie finančnej krízy v Európe a 20% za neefektívne. Druhým najefektívnejším riešením podľa respondentov zo Slovenska je dôležitejšia úloha Európskej únie pri regulovaní finančných služieb. Toto opatrenie za efektívne považuje 69% respondentov a 20% ho považuje za neefektívne. Tretie najefektívnejšie opatrenie podľa občanov SR by boli pokuty pre vlády členských štátov EÚ, ktoré míňajú alebo si požičiavajú príliš veľa, toto opatrenie považuje za efektívne 63% respondentov a 30% ho považuje za neefektívne. Za najmenej efektívne opatrenie – v porovnaní s ostatnými opatreniami, no stále s podporou nadpolovičnej väčšiny – označili respondenti opatrenie: vládne rozpočty členských štátov by mali byť schvaľované vopred Európskou úniou. 59% respondentov považuje toto opatrenie za efektívne. Opatrenia sú hodnotené podobne aj v priemere EÚ28.

Graf č. 2

V súčasnej dobe sa v európskych inštitúciách diskutuje o rade opatrení určených na riešenie súčasnej finančnej a hospodárskej krízy. Môžete mi povedať ku každému z nasledujúcich opatrení, či si myslíte, že by bolo účinné alebo neúčinné? (Slovensko, EB82, N=1037)



Záver

Táto správa sa venuje trom tematickým oblastiam, ktoré pokrývali širokú škálu politických aj nepolitických postojov a názorov respondentov zo Slovenska a z EÚ. Vo všeobecnosti na základe výsledkov z jesenného prieskumu EB v roku 2014 je možné identifikovať tri hlavné trendy: Slováci podporujú Európsku úniu vo vyššej miere ako priemer EÚ28; respondenti zo Slovenska majú tendenciu hodnotiť otázky týkajúce sa domácej politiky a života negatívnejšie ako otázky týkajúce sa medzinárodných záležitostí a Európsku úniu vo vyššej miere podporujú tí, ktorí poznajú EÚ lepšie. Záverečná časť tejto správy je venovaná vysvetleniu týchto tendencií.

V prípade prvého trendu sme postoje respondentov k Európskej únii analyzovali na troch úrovniach: všeobecný postoj k EÚ, postoj k niektorým iniciatívam EÚ a postoj k inštitúciám. Vo všetkých troch úrovniach sú postoje Slovákov pozitívnejšie ako priemer EÚ28. V prípade všeobecného postoja sme sa zaoberali tromi otázkami. Prvá otázka sa zisťuje aký je celkový dojem respondenta vo vzťahu k EÚ. Najväčšia časť respondentov (42%) na túto otázku odpovedala neutrálne a 39% respondentov vníma EÚ pozitívne. V prípade druhej analyzovanej otázky – pocit občianstva v EÚ – postoje Slovákov sú jednoznačne nad priemerom EÚ28. Na Slovensku 73% respondentov odpovedalo, že sa cítia byť občanmi EÚ (priemer EÚ28 je 63%). Posledná otázka, ktorú sme zaradili medzi otázky indikujúce všeobecný postoj k EÚ zisťuje, či sa respondent cíti byť spätý s EÚ. Aj v prípade tejto otázky respondenti zo Slovenska odpovedali pozitívne vo väčšom množstve ako priemer EÚ (54% vs 45%).

V prípade prvej dimenzie postojov teda Slováci podporujú EÚ vo vyššej miere ako priemer EÚ. Ďalej sme analyzovali postoje respondentov k niektorým iniciatívam EÚ, presnejšie 4 otázky týkajúce sa hospodárskej a menovej únie, spoločnej zahraničnej politiky, spoločnej obrannej a bezpečnostnej politiky a rozširovania EÚ. Až 79% respondentov na Slovensku je za hospodársku a menovú úniu so spoločnou menou, priemer EÚ28 je na úrovni 56%. Podpora spoločnej zahraničnej politiky na Slovensku je tiež na vysokej úrovni, 74% Slovákov podporuje túto politiku, čo voči priemeru EÚ28 je silnejšie o 8 percentuálnych bodov. Najsilnejšiu podporu medzi Slovákmi má spoločná obranná a bezpečnostná politika, podpora tejto oblasti je na úrovni 82%. Voči priemeru EÚ28 podpora je silnejšia o 8 percentuálnych bodov. Najslabšiu podporu medzi Slovákmi má rozširovanie EÚ, podporuje ho 50% respondentov, priemer EÚ28 v tejto otázke je 39%. Teda aj v prípade druhej dimenzie postojov postoje Slovákov k EÚ sú pozitívnejšie ako postoje priemeru EÚ28. V tretej dimenzii sme skúmali postoje k jednotlivým inštitúciám EÚ. Európskemu parlamentu dôveruje 50% Slovákov, priemer EÚ28 je 42%. Druhej skúmanej inštitúcii, Európskej komisii dôveruje 47% respondentov. Dôvera Slovákov k EK je silnejšia ako priemer EÚ28 o 9 percentuálnych bodov. Európskej centrálnej banke dôveruje presná polovica opýtaných. Priemerne v EÚ28 ECB dôveruje 34% respondentov, teda aj v prípade tejto inštitúcie dôvera Slovákov je silnejšia, ako európsky priemer.

Všetky výsledky nasvedčujú teda tomu, že Slováci vnímajú Európsku úniu pozitívnejšie ako priemer EÚ28. Možným vysvetlením pozitívnejšieho vnímania EÚ na Slovensku ako priemer EÚ je to, že respondenti z nových členských štátov vo všeobecnosti vnímajú EÚ pozitívnejšie ako respondenti zo starých členských štátov. Viaceré štúdie o dôvodoch pozitívnejšieho vnímania EÚ v nových členských štátov odôvodňujú túto tendenciu tým, že práve nové členské štáty majú najväčšie výhody zo štrukturálnych fondov EÚ a vo všeobecnosti sú vo vyššej miere prijímateľmi z rozpočtu EÚ, ako prispievateľmi.¹

V prípade druhého identifikovaného trendu: pozitívnejšie hodnotenie záležitostí týkajúcich sa EÚ ako domácich záležitostí sme porovnávali: Európsky parlament s NRSR, Európsku komisiu s vládou SR, národné hospodárstvo s ekonomikou EÚ, spokojnosť s demokraciou na Slovensku a v EÚ. Európskemu parlamentu dôveruje 50% Slovákov, no Národnej rade SR dôveruje iba 26% respondentov. Európskemu parlamentu teda dôveruje dvakrát toľko Slovákov ako NR SR. Európskej komisii dôveruje 47% Slovákov, oproti tomu vláde SR dôveruje iba 27% respondentov. Teda podobne ako v prípade parlamentu, Európskej komisii dôveruje takmer dvakrát toľko Slovákov ako vláde SR. Slováci hodnotia negatívnejšie aj stav Slovenskej ekonomiky v porovnaní so stavom ekonomiky v EÚ. 13% respondentov považuje stav slovenskej ekonomiky za dobrý, 85% stav považuje za zlý. 37% respondentov označilo stav ekonomiky EÚ za dobrý a 57% za zlý. Podobná situácia je aj v hodnotení demokracie na Slovensku a v EÚ. Spokojnosť s demokraciou na Slovensku vyjadrilo iba 27% respondentov, 71% je nespokojných. Slováci sú spokojnejší s demokraciou na úrovni EÚ. V prípade demokracie v EÚ, 41% respondentov vyjadrilo spokojnosť s demokraciou a 47% vyjadrilo nespokojnosť. Vo každom porovnaní Slovenska a EÚ v tejto správe lepší výsledok v očiach slovenských respondentov dosiahla EÚ. Možným dôvodom pozitívnejšieho hodnotenia EÚ je nižšia miera mediálneho pokrytia ako problémov slovenskej politiky.

Posledný trend, ktorý sme v tejto správe identifikovali sa týka rozdielov medzi respondentmi v miere objektívnych vedomostí o EÚ. Výsledky z posledného prieskumu EB naznačujú, že respondenti s lepšími objektívnymi znalosťami o EÚ, hodnotia EÚ pozitívnejšie ako respondenti s priemernými, alebo zlými znalosťami. Pomerne veľké rozdiely je možné identifikovať v piatich otázkach analyzovaných v tejto správe. Pozitívny dojem z EÚ majú respondenti zaradení do kategórie s dobrou objektívnou znalosťou (48%), respondenti s priemernou znalosťou v 31% a respondenti so zlou znalosťou majú pozitívny dojem z EÚ iba v 19% prípadov. Druhou oblasťou, ktorá sa vyznačuje veľkými rozdielmi je pocit občianstva v EÚ. 83% Slovákov, ktorí majú dobré znalosti o EÚ sa cítia byť občanom EÚ. Tí, ktorí majú priemerné znalosti v 66% odpovedali, že sa cítia byť občanom EÚ a ľudia so zlou znalosťou odpovedali pozitívne iba v 38% prípadov. Ďalšou oblasťou, ktorá sa vyznačuje veľkými rozdielmi je spätosť s EÚ. Najviac spätí sa cítia byť ľudia s najlepšími znalosťami (63%), spätí v nižšej miere sú ľudia s priemernými znalosťami (45%) a najmenej spätí sú jednotlivci s najslabšími objektívnymi znalosťami (28%). Podobný trend je možné identifikovať aj v prípade podpory spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky. Respondenti s dobrými objektívnymi znalosťami podporujú túto politiku v 86% prípadov, kým respondenti so zlými znalosťami v 47% prípadov. Objektívne znalosti o EÚ sú taktiež dôležitým faktorom, ktoré vplyvajú na postoje k rozšíreniu EÚ. 53% respondentov s dobrými znalosťami podporuje rozšírenie. Na druhej strane, jednotlivci so zlými vedomosťami podporujú ďalšie rozširovanie iba v 29% prípadov. Tieto príklady naznačujú, že objektívna znalosť o EÚ je dôležitým faktorom, ktorý vplyva na postoj k Európskej únii, preto ďalšie informovanie a zvyšovanie povedomia o EÚ na Slovensku môže mať pozitívny vplyv na vnímanie Európskej únie medzi občanmi Slovenska.

¹ Anderson, C. J., Reichert, S. 1996, Economic Benefits and Support for Membership in the E.U: A Cross-National Analysis, Journal of Public Policy 15: 231–49; Hooghe, L., Marks, G., 2004. Does Identity or Economic Rationality Drive Public Opinion on European Integration? In Political Science and Politics. Vol. 37(3), 415-420; Hooghe, L., Marks, G., 2005. Calculation, Community and Cues. Public Opinion on European Integration. In European Union Politics. Vol. 6(4), 419-443